

Nr 37

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ratificering av Internationella arbetsorganisationens konvention angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 356 i första kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* samt nr 270 i andra kammaren av fröken *Elmén m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte uttala, att Sverige skall ratificera Internationella arbetsorganisationens konvention nr 100 av år 1951 om lika lön och åtföljande rekommendation nr 90 samt i skrivelse till Kungl. Maj:t giva denna mening till känna».

Med den i motionerna berörda konventionen avses en vid Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1951 antagen konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Med den i motionerna berörda rekommendationen avses en vid sagda konferens antagen rekommendation (nr 90) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde.

Konventionen och rekommendationen har såsom bilagor fogats vid detta utlåtande (*Bil. A och B*).

I fråga om de skäl som motionärerna åberopat till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen II: 270.

Inledning

Genom sin anslutning till Nationernas förbund den 9 mars 1920 inträdde Sverige såsom medlem av Internationella arbetsorganisationen i Genève.

Organisationens beslutande församling — den Internationella arbetskonferensen — har, enligt artikel 19 i stadgan, att beträffande förslag, som är uppförda på dess dagordning, välja mellan två former för godtagande. Antingen skall beslutet resultera i ett förslag till internationell konvention, avsedd att ratificeras av organisationens medlemmar, eller ock skall det utmynna i en rekommendation, avsedd att övervägas vid lagstiftning eller annorledes, men utan den bindande karaktär, som tillkommer en ratificerad

konvention. Därest beslutet är av mindre räckvidd eller av väsentligen formell innebörd, t. ex. då det gäller en begäran om utredning, plägar det givas formen av en resolution.

I fråga om verkställighet av konferensens beslut stadgas, att varje medlem av organisationen skall inom ett år från avslutandet av ett konferenssammanträde underställa därå antagna konventioner och rekommendationer vederbörlig myndighet (i vårt land riksdagen) för vidtagande av lagstiftnings- eller andra åtgärder. Om det till följd av exceptionella omständigheter ej är möjligt att fullgöra nyss berörda förpliktelse inom ett år, skall den fullgöras snarast möjligt och i varje fall icke senare än 18 månader från sammanträdets avslutande.

Konvention (nr 100) och rekommendation (nr 90) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde

Frågan om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde var föremål för en första behandling vid Internationella arbetsorganisationens 33:e sammanträde år 1950.

Till grund för diskussionerna vid nämnda sammanträde låg en av arbetsbyrån utarbetad rapport med ett frågeformulär till medlemsstaternas regeringar rörande den tilltänkta internationella regleringens utformning samt ett av byrån med ledning av regeringarnas svar å frågeformuläret framlagt textförslag. Inom det för frågans behandling tillsatta utskottet yppade sig starka meningsskiljaktigheter rörande särskilt följande tre punkter, nämligen om formen för den internationella regleringen, om möjligheterna för medlemsstaterna att trygga tillämpningen av regleringens principer, därest de offentliga myndigheterna icke ingrepe på löneområdet, samt om definitionen av uttrycket »lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde».

Vid 1950 års konferens utformades förslag till texter, vilka skulle läggas till grund för frågans behandling år 1951. Däremot tog man vid konferensen år 1950 icke ställning till den internationella regleringens form, d. v. s. huruvida likalönsfrågan borde göras till föremål för en konvention eller en rekommendation eller eventuellt bådadera. Vid 1951 års konferens skulle sålunda beslut fattas rörande både den internationella regleringens form och dess definitiva innehåll.

I fråga om regleringens form gick meningarna starkt isär inom vederbörande konferensutskott. Arbetargruppen avböjde att låta hela regleringen taga form av en konvention men uttalade sig klart för en konvention i själva principfrågorna med en kompletterande rekommendation beträffande tillämpningsföreskrifterna. Arbetsgivargruppen ville i allmänhet icke sträcka sig längre än till en rekommendation. Inom regeringsgruppen intog Sverige, Danmark och Norge tillsammans med övriga länder, där man enligt principen om arbetsmarknadens frihet avböjer samhällsingripande genom lagstiftning i lönefrågan, den ståndpunkten, att den internationella regle-

ringen icke borde få form av en konvention. Däremot var dessa länder beredda att tillstyrka en långtgående rekommendation för att därigenom understryka sin uppfattning om det rättvisa och riktiga i likalönsprincipen såsom sådan. Samma hållning intog en grupp regeringsrepresentanter från s. k. underutvecklade länder, där ett omedelbart genomförande av likalönsprincipen i form av en konvention uppgavs vara omöjligt på grund av därmed förknipade ekonomiska konsekvenser. Vid en inom utskottet företagen omröstning uppnåddes majoritet för antagandet av en konvention, kompletterad med en rekommendation.

Beträffande innehållet i konventionen (*Bil. A*) må följande anmärkas.

Konventionen definierar i artikel 1 uttrycket »lön» samt föreskriver, att uttrycket »lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde» skall hänföra sig till lönesatser, som fastställs utan åtskillnad på grund av arbetstagarens kön. Enligt bestämmelserna i artikel 2 förbinder sig vidare medlemsstaterna att med avseende å alla arbetstagare, på sätt som är förenligt med gällande ordning för fastställande av lönesatser, främja och, i den mån sagda ordning så medgiver, trygga tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde. Denna princip må kunna tillämpas genom lagstiftning, genom i lag fastställd eller erkänd ordning för bestämmande av lön, genom kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare eller genom angivna utvägar i förening.

Konventionen föreskriver vidare i artikel 3 första punkten, att, såframt genomförandet av dess bestämmelser därigenom underlättas, åtgärder skall vidtagas för att främja en objektiv värdering av arbetsuppgiften på grundval av den arbetsinsats, som uppgiften förutsätter (*the work to be performed*). Denna artikel, som berör sättet för arbetsuppgiftens värdering, blev föremål för en ingående debatt inom utskottet. De meningsskiljaktigheter, som rådde mellan arbetar- och arbetsgivargrupperna beträffande denna artikel koncentrerades kring frågan, huruvida värderingen skulle gälla den föreliggande arbetsuppgiften (*the work to be performed*) eller den utförda arbetsprestationen (*the work performed*). Den senare formuleringen — som föreslogs från arbetsgivarhåll — skulle ha öppnat möjlighet för att i arbetsvärderingen inlägga en uppskattning även av de extra produktionskostnader, som ett användande av kvinnlig arbetskraft enligt gjorda erfarenheter ansåges medföra. I den slutliga, av konferensen antagna texten användes såsom nämnts uttrycket »*the work to be performed*», och därmed angives, att värderingen skulle avse den föreliggande arbetsuppgiften. I punkt 3 av samma artikel stadgas, att skillnader i lönesatser, vilka motsvarar — utan hänsynstagande till kön — differenser, som fastställts vid en sådan objektiv värdering av den arbetsuppgift, som skall utföras (*the work to be performed*), icke må anses såsom oförenliga med likalönsprincipen.

I fråga om innehållet i konventionen må vidare nämnas, att utskottet ansåg, att hänsyn borde tagas till i olika länder gällande metoder för faststäl-

lande av löner. Konventionen stadgar därför i punkt 2 av artikel 3, att de metoder, som bör anlitas vid en objektiv värdering av arbetsuppgiften, må kunna bestämmas av de för fastställande av lönesatser ansvariga myndigheterna eller, där lönesatserna fastställs genom kollektivavtal, av vederbörande parter.

Slutligen föreskriver konventionen i artikel 4, att medlemsstaterna skall på lämpligt sätt samarbeta med vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer för genomförandet av konventionens bestämmelser.

R e k o m m e n d a t i o n e n (Bil. B) behandlar metoderna för likalönsprincipens tillämpning. Till en början angives vissa områden, inom vilka de offentliga myndigheterna efter hörande av vederbörande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer bör vidtaga direkta åtgärder för principens tillämpning, nämligen inom den centrala statsförvaltningen ävensom sådana verksamhetsområden, där lönesättningen regleras eller kontrolleras av det allmänna. Vidare förordas att, därest så med gällande ordning för fastställande av lönesatser är förenligt, åtgärder vidtages genom lagstiftning för en allmän tillämpning av principen.

Rekommendationen innehåller därefter bestämmelser rörande åtgärder från det allmännas sida för att trygga eller främja principens successiva tillämpning. Medlemsstaterna anmodas att, där så är lämpligt, vidtaga åtgärder för att i samråd med vederbörande arbetsgivares och arbetstagarorganisationer införa eller främja införandet av metoder för en objektiv värdering, genom arbetsanalys eller på annat sätt, av den arbetsuppgift som skall utföras, i syfte att uppnå en klassificering av arbetsanställningar utan avseende å kön.

Olika åtgärder föreslås för att höja kvinnliga arbetstagarers arbetsproduktivitet samt för att i skilda hänseenden likställa dem med manliga arbetstagarer. Sålunda förordas, att arbetstagarer av båda könen erhåller samma eller likvärdig tillgång till yrkesvägledning eller yrkesrådgivning, yrkesutbildning och arbetsförmedling samt att kvinnorna uppmuntras att begagna de möjligheter som i nämnda hänseenden står till buds. Välfärds- och sociala åtgärder, svarande mot kvinnliga arbetstagarers behov — särskilt sådana med försörjningsplikt — bör vidtagas, och kostnaderna härför bör bestridas på sådant sätt, att icke anställandet av kvinnliga arbetstagarer hindras. Likställighet mellan manliga och kvinnliga arbetstagarer i fråga om tillträde till yrken eller befattningar bör främjas, med vederbörligt beaktande av bestämmelserna i internationella regleringar och i nationell lagstiftning angående skydd för kvinnors hälsa och välfärd.

Slutligen framhålles, att intet bör underlåtas för att inför den allmänna opinionen klargöra skälen för att principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde bör genomföras.

Vid behandlingen av denna fråga i konferensens plenarsammanträde framlade regeringsombuden för Australien, Danmark, Indien, Storbritannien och

Sverige ett förslag att konventionen måtte utbytas mot en rekommendation. Detta förslag förkastades dock med 103 röster mot 68. Konventionen antogs därefter av konferensen med 105 röster mot 33 med 40 nedlagda röster. Rekommendationen antogs med 146 röster mot 18, medan 19 ombud avstod från att rösta. Av de svenska ombuden nedlade regeringsombuden sina röster i fråga om såväl konventionen som rekommendationen, medan arbetarombudet röstade för och arbetsgivarombudet mot antagandet av konventionen och rekommendationen.

Konventionen och rekommendationen inför 1952 års riksdag

Förevarande konvention och rekommendation underställdes 1952 års riksdag genom *proposition nr 47 år 1952*. Kungl. Maj:t anhöll i propositionen om riksdagens yttrande angående, jämte andra, nämnda konvention och rekommendation. I propositionen avstyrktes svensk ratificering av konventionen. Rekommendationen ansågs icke böra föranleda någon åtgärd från svensk sida.

Över konventionen och rekommendationen hade delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet inhämtat *yttranden* från socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, Likalönskommittén, Landsorganisationen, Svenska arbetsgivareföreningen, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Yrkeskvinnors samarbetsförbund.

För egen del anförde *delegationen* bland annat följande. Av de till delegationen avgivna yttrandena över konventionen angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde framginge att samtliga hörda myndigheter och organisationer vore av den uppfattningen, att konventionen icke borde tillträdas av Sverige. Delegationen anslöte sig till denna uppfattning, framför allt med hänsyn till att en ratificering av konventionen skulle innebära ett frångående av den hittills allmänt godtagna principen om rätt för arbetsmarknadens parter att utan påverkan från statsmakterna genom fria avtalsförhandlingar träffa överenskommelser om löneförhållanden. Delegationen funne några särskilda åtgärder från statsmakternas sida med anledning av rekommendationen icke för närvarande påkallade.

I fråga om rekommendationen uttalade delegationen, att densamma i punkt 6 innehölle vissa riktlinjer rörande sysselsättnings- och socialpolitiska åtgärder för underlättandet av likalönprincipens tillämpning, vilka i stort sett sammanföle med dem som från svenskt håll hävdats under den tidigare konferensbehandlingen av likalönsspörsmålet. Det torde enligt delegationen kunna förutsättas, att dessa riktlinjer liksom rekommendationens övriga bestämmelser, i den mån detta kunde befinnas lämpligt och önskvärt, komme att beaktas av arbetsmarknadens parter, bl. a. av arbetsmarknadens nämnd för kvinnofrågor, vilken nyligen upprättats av Landsorganisationen och Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt. Vad beträffade frågan huruvida rekommendationens bestämmelser borde beaktas vid lönesättningen för statsanställda, torde överväganden härutinnan lämpligen böra ske i sam-

band med att ställning toges till Likalönskommitténs i en nära framtid förväntade utredning. Med hänsyn till vad sålunda anförts ävensom till den av delegationen intagna ståndpunkten till frågan om svensk ratificering av konventionen i ämnet funne delegationen några särskilda åtgärder från statsmakternas sida med anledning av rekommendationen icke för närvarande påkallade.

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, anförde i propositionen, efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena samt chefen för civildepartementet följande.

»I fråga om en svensk anslutning till konventionen angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde har jag samma uppfattning som delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet och jag avstyrker följaktligen, att konventionen ratificeras av Sverige.

Rekommendationen i ämnet uppdrager bl. a. vissa riktlinjer i fråga om åtgärder, ägnade att främja könsens likställighet på arbetsmarknaden. I likhet med arbetsmarknadsstyrelsen vill jag framhålla rekommendationens värde som pådrivande faktor, när det gäller att skapa ökade förutsättningar för en utjämning av löneolikheterna mellan manlig och kvinnlig arbetskraft. Vad rekommendationen härvidlag i detalj innehåller bör övervägas av arbetsmarknadens parter, särskilt det organ — arbetsmarknadens nämnd för kvinnofrågor — som tillsatts av Landsorganisationen och Svenska arbetsgivareföreningen gemensamt. Några åtgärder från statsmakternas sida med anledning av rekommendationen finner jag med hänsyn härtill icke för närvarande påkallade.

Vad slutligen beträffar frågan huruvida här förevarande internationella reglering bör särskilt beaktas i samband med lönesättningen för statsanställda, finner jag i likhet med delegationen, att bedömandet av denna fråga bör anstå till dess den statliga kommitté — Likalönskommittén — som sysslar med hithörande spörsmål redovisat resultatet av sitt utredningsarbete.»

Över propositionen avgavs utlåtande, nr 21, av *andra lagutskottet*. Utskottet anslöt sig till vad föredragande departementschefen yttrat i propositionen och hemställde, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte som sin mening giva till känna vad utskottet anförde.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Motioner rörande likalönsprincipen

Frågan om lagfästande av likalönsprincipen har under senare år behandlats av riksdagen, förutom i anledning av den ovan berörda propositionen nr 47 år 1952, också på grund av yrkanden, som framställts i motioner.

Vid 1948 och 1950 års riksdagar framställda motioner i ämnet avlogs under huvudsaklig motivering, att frågan om lönesättning borde avgöras genom fria förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden och icke genom lagstiftning.

Vid 1953 års riksdag hemställdes i två likalydande motioner (I: 320 och II: 380) om förslag till lag på grundval av artikel 23 moment 2 i den av Förenta Nationerna år 1948 antagna förklaringen om människans rättigheter. Artikel 23 moment 2 i förklaringen om människans rättigheter lyder: »Envar har utan åtskillnad rätt till lika lön för lika arbete.» Andra lagutskottet fann ej anledning frångå den uppfattning i frågan, som riksdagen tidigare uttalat, och avstyrkte motionerna i sitt utlåtande nr 5. Riksdagen godkände utlåtandet.

Jämväl vid 1954 års riksdag hemställdes i en motion (II: 75) om lagstiftning på grundval av nämnda artikel 23 moment 2. Andra lagutskottet, som behandlade motionen i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 2, hänvisade bl. a. till att löneutvecklingen gått i riktning mot större likställighet mellan män och kvinnor samt att parterna på den privata arbetsmarknaden tidigare avstyrkt, att frågan reglerades genom lagstiftning. Utskottet anslöt sig till denna uppfattning och ansåg, att frågan borde lösas genom fria förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter, samt avstyrkte motionen.

Vid 1955 års riksdag, slutligen, yrkades i två likalydande motioner, nr 17 i första kammaren av herr *Öhman* och herr *Persson, Helmer*, samt nr 22 i andra kammaren av herr *Johansson* i Sockholm, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till lag på grundval av art. 23, moment 2, i den av Förenta Nationerna år 1948 antagna 'Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna'; samt att sådant förslag framlägges i så god tid, att lagen — vid bifall av riksdagen — kan träda i kraft den 1 januari 1956». Motionerna behandlades av andra lagutskottet i dess utlåtande nr 16. Utskottet hemställde, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, och riksdagen godkände utskottets hemställan.

Utskottet

En ratificering av 1951 års konvention angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde innebär enligt artikel 2 i konventionen, att statsmakterna åtager sig att, »på sätt som är förenligt med gällande ordning för fastställande av lönesatser, främja och, i den mån sagda ordning så medgiver, trygga tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde».

Enighet torde råda därom, att strävandena att förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden bör främjas och att åtgärder av olika slag i sådant syfte är erforderliga.

Den fråga, som utskottet i anledning av förevarande motioner haft att taga ställning till, gäller emellertid icke dessa vidare frågeställningar utan endast, huruvida sådana förutsättningar föreligger eller bör av statsmakterna tillskapas, att Sverige kan ratificera nämnda konvention om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde.

När frågan om ratificering av konventionen, innan den underställdes 1952 års riksdag, remitterades till olika myndigheter och organisationer för yttrande, visade det sig, att enighet förelåg om att konventionen icke borde biträdas av Sverige, framför allt med hänsyn till att en ratificering skulle innebära ett frångående av den hittills allmänt godtagna principen om rätt för arbetsmarknadens parter att utan påverkan från statsmakterna genom fria avtalsförhandlingar träffa överenskommelser om löneförhållanden. Utskottet uttalar sin anslutning till nämnda princip och kan alltså icke tillstyrka, att statsmakterna skulle ingripa i lönefrågorna på den privata sektorn av arbetsmarknaden. Enligt utskottets mening är arbetstagarnas egna organisationer bäst ägnade att tillgodose kvinnornas intressen i nu förevarande avseenden.

Såvitt avser det statliga området medger gällande ordning i vårt land, att statsmakterna bestämmer lönerna och således även att likalönsprincipen genomföres. En ratificering av konventionen innebär här alltså enligt den ovan återgivna artikel 2, att statsmakterna åtager sig att »trygga tillämpningen» av nämnda princip. Enligt en av den s. k. likalönskommittén genomförd undersökning, vilken redovisats i kommitténs år 1953 avgivna betänkande, skulle likalönsprincipens fullständiga genomförande på det statliga området i vårt land innebära en ökning av statens kostnader för löner, beräknad efter dåvarande förhållanden, av 51 miljoner kronor per år. För samtliga statliga och kommunala tjänster skulle löneutgifterna öka med 144 miljoner kronor. Till detta belopp komme även ökade kostnader för pensioner, övertidsersättning m. m. Ett genomförande av likalönsprincipen på det statliga området skulle vidare givetvis få konsekvenser även för det privata näringslivet.

Med hänsyn såväl till nämnda kostnader som till principen om den privata arbetsmarknadens frihet kan utskottet icke tillstyrka att konventionen nu ratificeras.

Utskottet vill emellertid understryka, att utskottets ställningstagande till frågan om svensk ratificering av likalönskonventionen icke berör frågan, huruvida en successiv höjning av kvinnornas löner bör genomföras. I denna fråga uttalar utskottet emellertid sin tillfredsställelse över att arbetsmarknadens parter visat ett positivt intresse för genomförandet av förbättringar samt att den tidigare eftersläpningen av kvinnornas löner i förhållande till männens alltmer minskat. Från arbetstagarnas organisationer har också i samband med de årliga löneförhandlingarna i olika sammanhang gjorts uttalanden av innebörd, att särskild uppmärksamhet skall ägnas kvinnornas lönefrågor. Man har enligt utskottets mening med hänsyn till vad som sålunda förekommit anledning antaga, att utvecklingen på löne marknaden även i fortsättningen skall gå i en för kvinnorna gynnsam riktning.

Utskottet hemställer,

att förevarande motioner, I: 356 och II: 270, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 maj 1956

På andra lagutskottets vägnar:

ELSA JOHANSSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel E. Svensson*, fru Carlqvist, herrar Mannerskantz, Grönkvist, fru Hamrin-Thorell, herrar Alvar Andersson och Åkesson*;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herr Nilsson i Göteborg, fru Sandström, herr Carlsson i Bakeröd, fröken Höjer, fröken Sandell, herr Johansson i Södertälje och fröken Wetterström.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av fru *Hamrin-Thorell*, fröken *Höjer* och fröken *Wetterström*.

*Bilaga A***Konvention (nr 100) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde**

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 6 juni 1951 till sitt trettiofjärde sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag med avseende å principen angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde, vilken fråga utgör den sjunde punkten på sammanträdets dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en internationell konvention,

antager denna den tjugonionde dagen i juni månad år nittonhundrafemtiott följande konvention, vilken skall benämnas »konvention angående lika lön, 1951» (Equal Remuneration Convention, 1951).

Artikel 1.

I denna konvention

a) innefattar uttrycket »lön» den fastställda grund- eller minimilön samt de tillägg av olika slag, som direkt eller indirekt, kontant eller in natura, av arbetsgivaren utgivas till arbetstagaren på grund av dennes anställning;

b) hänför sig uttrycket »lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde» till lönesatser, som fastställts utan åtskillnad på grund av arbetstagarens kön.

Artikel 2.

1. Varje medlem skall med avseende å alla arbetstagare, på sätt som är förenligt med gällande ordning för fastställande av lönesatser, främja och, i den mån sagda ordning så medgiver, trygga tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde,

2. Denna princip må kunna tillämpas genom

a) lagstiftning;

b) i lag fastslagen eller erkänd ordning för bestämmande av lön;

c) kollektivavtal mellan arbetsgivare och arbetstagare; eller

d) under a)—c) angivna utvägar i förening.

Artikel 3.

1. Åtgärder skola vidtagas för att främja en objektiv värdering av arbetsuppgiften på grundval av den arbetsinsats, som uppgiften förutsätter, så-

fram genomförandet av konventionens bestämmelser därigenom underlättas.

2. De metoder, som böra anlitas vid sådan värdering, må kunna bestämmas av de för fastställande av lönesatser ansvariga myndigheterna eller, där lönesatserna fastställas genom kollektivavtal, av vederbörande parter.

3. Skillnader i lönesatser, vilka motsvara — utan hänsynstagande till kön — differenser, fastställda vid en sådan objektiv värdering av den arbetsuppgift, som skall utföras, må icke anses oförenliga med principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde.

Artikel 4.

Varje medlem skall på lämpligt sätt samarbeta med vederbörande arbetsgivar- och arbetarorganisationer för genomförandet av bestämmelserna i denna konvention.

Artiklarna 5—14.

Dessa artiklar äro likalydande med artiklarna 6—15 av konventionen (nr 99) angående ordning för fastställande av minimilöner inom jordbruket, dock att då i artiklarna 8 mom. 4, 9 mom. 3 och 14 mom. 1 a) av sistnämnda konvention hänvisas till artikel 10, detta i förevarande konvention motsvaras av i artiklarna 7 mom. 4, 8 mom. 3 och 13 mom. 1 a) upptagna hänvisningar till artikel 9.

Bilaga B

Rekommendation (nr 90) angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens,

vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Genève och där samlats den 6 juni 1951 till sitt trettiofjärde sammanträde

och beslutat antaga vissa förslag med avseende å principen angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde, vilken fråga utgör den sjunde punkten på sammanträdet dagordning,

samt beslutat, att dessa förslag skola taga form av en rekommendation, avsedd att komplettera konventionen angående lika lön, 1951, antager denna den tjugonionde dagen i juni månad år nittonhundrafemtio ett följande rekommendation, vilken skall benämnas »rekommendation angående lika lön, 1951» (Equal Remuneration Recommendation, 1951).

Då konventionen angående lika lön, 1951, fastslår vissa allmänna principer rörande lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde,

då konventionen föreskriver, att tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde skall främjas eller tryggas på sätt som är förenligt med gällande ordning för fastställande av lönesatser i vederbörande land,

då det är önskvärt att lämna vissa anvisningar för den successiva tillämpningen av de i konventionen fastslagna principerna,

då det vidare är önskvärt, att samtliga medlemmar vid tillämpningen av dessa principer beakta den ordning härutinnan, som med fördel tillämpats i vissa länder,

förordar konferensen, att varje medlem bör, med beaktande av konventionens artikel 2, tillämpa följande bestämmelser samt till Internationella arbetsbyrån, i enlighet med vad styrelsen därom må komma att bestämma, insända redogörelse angående de åtgärder, som vidtagits för att genomföra desamma.

1. Efter hörande av vederbörande arbetstagarorganisationer eller, där sådana saknas, vederbörande arbetstagare, böra lämpliga åtgärder vidtagas

a) för att trygga tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde beträffande samtliga anställda inom den centrala statsförvaltningen; och

b) för att främja principens tillämpning beträffande anställda inom delstats-, provins- eller lokala myndigheter, där dessa äga bestämmanderätt över lönesättningen.

2. Efter hörande av vederbörande arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer böra lämpliga åtgärder vidtagas för att snarast möjligt trygga tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde i fråga om alla andra verksamhetsområden än de i punkt 1 nämnda, beträffande vilka lönesättningen regleras eller kontrolleras av det allmänna, särskilt såvitt avser

a) fastställandet av minimi- eller andra lönesatser inom sådana industrier och tjänsteområden, där dylika lönesatser fastställas av offentlig myndighet;

b) industrier och företag, som drivas eller kontrolleras av det allmänna; samt

c) där så befinnes lämpligt, arbeten, som utföras enligt bestämmelser i kontrakt, däri offentlig myndighet är part.

3. 1) Därest så med gällande ordning för fastställande av lönesatser är förenligt, böra åtgärder genom lagstiftning vidtagas för en allmän tillämpning av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde.

2) Vederbörande offentliga myndighet bör vidtaga alla erforderliga och lämpliga åtgärder för att arbetsgivare och arbetstagare må erhålla fullständig kännedom om sådana lagbestämmelsers innebörd samt i fall av behov råd i fråga om bestämmelsernas tillämpning.

4. Därest efter hörande av vederbörande arbetstagares och arbetsgivares organisationer, där sådana finnas, ett omedelbart genomförande av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde icke befinnes

möjligt såvitt avser de i punkterna 1, 2 eller 3 angivna verksamhetsområdena, böra lämpliga anordningar snarast möjligt vidtagas eller påkallas i syfte att uppnå en successiv tillämpning av principen, exempelvis genom åtgärder som innebära

a) en minskning av skillnaden i lönesatserna för män respektive kvinnor för arbete av lika värde;

b) införandet av lika lönetillägg för män och kvinnor, vilka utföra arbete av lika värde, där ett system med lönetillägg tillämpas.

5. Där så befinner lämpligt för att underlätta lönesättningen i enlighet med principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde, bör varje medlem i samråd med vederbörande arbetsgivares och arbetstagarorganisationer införa eller främja införandet av metoder för en objektiv värdering, genom arbetsanalys eller på annat sätt, av den arbetsuppgift som skall utföras, i syfte att uppnå en klassificering av arbetsanställningar utan avseende å kön; sådana metoder böra tillämpas i enlighet med bestämmelserna i artikel 2 av konventionen.

6. För att underlätta tillämpningen av principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde böra, där så befinner erforderligt, lämpliga åtgärder vidtagas för att höja kvinnliga arbetstagarers arbetsproduktivitet; i sådant syfte

a) bör tillses, att arbetare av båda könen erhålla samma eller likvärdig tillgång till yrkesvägledning eller yrkesrådgivning, yrkesutbildning och arbetsförmedling;

b) böra kvinnor uppmuntras att begagna förefintliga möjligheter till yrkesvägledning eller yrkesrådgivning, yrkesutbildning och arbetsförmedling;

c) böra välfärds- och sociala åtgärder, svarande mot kvinnliga arbetstagarers behov, särskilt sådana med försörjningsplikt, vidtagas och kostnaderna bestridas antingen genom anslag å statsbudgeten eller genom fonder för social trygghet eller välfärdsfonder, upprättade inom företagen genom avsättningar för arbetarnas räkning utan avseende å kön; och

d) bör likställighet mellan manliga och kvinnliga arbetstagare i fråga om tillträde till yrken eller befattningar främjas, med vederbörligt beaktande av bestämmelserna i internationella regleringar och i nationell lagstiftning angående skydd för kvinnors hälsa och välfärd.

7. Ingenting bör underlåtas för att inför den allmänna opinionen klargöra skälen för att principen om lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde bör genomföras.

8. Önskvärda utredningar för att främja principens tillämpning böra företagas.